6.1 Perubahan Pentadbiran ke Arah Berkerajaan Sendiri di Sarawak

6.1.1 Sarawak Selepas Kekalahan Jepun

- British memperkenalkan Pentadbiran Tentera British (PTB)
- Tujuan PTB
  - memulihkan ekonomi
  - mengembalikan keamanan
  - menyusun semua pentadbiran
- PTB tamat pada 1.7.1948
- British ingin mengambil alih pentadbiran Sarawak daripada keluarga Brooke.

6.1.2 Sarawak diserahkan kepada kerajaan British

- selepas pemerintahan Jepun tamat, kerajaan British berusaha mengambil alih pentadbiran Sarawak daripada keluarga Brooke.
- Faktor Charles Vyner Brooke menyerahkan Sarawak kepada kerajaan British:
  - ※ Desakan kerajaan British: menjamin pelaburan mereka lebih terjamin
  - ※ Pertikaian keluarga: C.V. Brooke sudah uzur, x mempunyai pewaris, enggan menyerahkan Sarawak kepada anak saudaranya, Anthony Brooke kerana pertikaian antara mereka.
  - ※ masalah kewangan: kemusnahan akibat perang, kewangan Sarawak x mencukupi untuk membangunkan negeri Sarawak selepas perang.
- 12.1945: Persetujuan menyerahkan Sarawak kepada kerajaan British, Gerard T. MacBryan (wakil CV Brooke) dihantar untuk mendapatkan tandatangan daripada ketua² bumiputera & ketua² pemimpin tempatan
  - dengan menggunakan muslihat.
- 8.2.1946: CV Brooke mengisytiharkan keputusan persetujuan Majlis Tertinggi Sarawak untuk menyerahkan Sarawak kepada Kerajaan British
- menimbulkan bantahan
- CV Brooke merujuk kepada Majlis Negeri bagi mendapatkan persetujuan.
- Majlis Negeri meluluskan Rang Undang² Penyerahan Sarawak (18 undi sokong & 16 undi menentang)
- 1.7.1946: Kerajaan British mengisytiharkan Sarawak sebagai Jajahan Mahkota British.
- Sir Charles Arden Clarke dilantik sebagai Gabenor British yang pertama.

HAK MILIK KONG BJING

6.1 Perubahan Pentadbiran ke Arah Berkerajaan Sendiri di Sarawak.

6.1.3 Gerakan Anti Penyerahan di Sarawak.

- bantahan daripada orang melayu & Iban :
  - > diketuai oleh Datu Patinggi Abang Haji Abdillah, iaitu ketua Datu² masyarakat melayu & kaum melayu yang terpelajar.
- bantahan tersebut turut disertai :
  - * Persatuan Kebangsaan Melayu Sarawak (PKMS)
  - * Barisan Pemuda Melayu Sibu (BPM)
  - * Barisan Pemuda Sarawak (BPS)
  - * Persatuan Dayak Sarawak (PDS)
- Faktor penentangan Gerakan Anti penyerahan :
  - * Perlembagaan 1941 : menjanjikan kemerdekaan kepada Sarawak tetapi penyerahan kepada British menyukarkan usaha kemerdekaan.
  - * Tipu muslihat : CV Brooke membuat keputusan sendiri tanpa berunding dengan ketua² bumiputera & pemimpin tempatan.
  - * Anthony Brooke tidak dilantik sebagai Raja Sarawak : BPM meminta perlantikan Anthony Brooke kerana ini memudahkan usaha kemerdekaan Sarawak.

6.1.4 Penentangan & Reaksi British

- gerakan anti penyerahan menghantar surat bantahan, kawat & telegram kepada British tetapi x diendahkan
- poster ditampal merata tempat & setiap kampung dikerah membuat poster & sepanduk
- kaum wanita berdemontrasi
- kaum ibu PKMS diketuai oleh Cikgu Lily Eberwein masuk ke kawasan pedalaman untuk mendapatkan simpati & sokongan orang Iban.
- Puan Sharifah Hajah Sipah Tuanku Othman, Dayang Fauziah & Cikgu Ajibah Abol mewakili kaum ibu PPM berdemontrasi menentang penyerahan Sarawak kepada British.
- Reaksi British :
  - > 12.1946 : mengeluarkan Pekeliling No.9 memberi amaran kepada kakitangan kerajaan supaya x melibatkan diri dalam gerakan anti penyerahan.
- kesannya :
  - > 2.4.1947 : 338 orang kakitangan kerajaan meletakkan jawatan, sebahagian besarnya ialah guru melayu
  - > 22 buah sekolah kerajaan terpaksa ditutup
  - > 56 orang pelajar Maktab Perguruan Melayu Sarawak meninggalkan pengajian.
  - > 1.7.1947 : Tunjuk perasaan terbesar diadakan di Kuching disertai PKMS, BPM & PDS yang membantah perlantikan Sir Charles Arden Clarke.
  - > 250 perwakilan bumiputera dari seluruh cawangan Barisan Pemuda Melayu Sibu (BPM) mengadakan perhimpunan.
  - > British menubuhkan YMA yang menyokong penyerahan Sarawak kepada British.
  - > akhir tahun 1947 : Gerakan Anti Penyerahan semakin lemah akibat pelbagai propaganda British.
  - > golongan muda dalam BPM bertemu secara sulit & menubuhkan Rukun Tiga Belas, bersumpah untuk menghapuskan pegawai Eropah & pemimpin melayu yang bersuhabat menyokong penyerahan Sarawak.
  - > 3.12.1949 : Pembunuhan Sir Duncan Steward, Gabenor Sarawak yang kedua oleh Rosli Dhobi.

HAK MILIK KONG BUING

6.1 Perubahan Pentadbiran ke Arah Berkerajaan Sendiri di Sarawak.

6.1.5 Langkah ke Arah Berkerajaan Sendiri di Sarawak.

- 1946 : sistem pentadbiran Sarawak disusun semula.
  - * Sarawak dibahagikan kepada 5 bahagian
  - * Setiap bahagian diketuai oleh Residen
  - * Setiap bahagian dibahagikan kepada beberapa daerah yang diketuai oleh Pegawai Daerah.
- 1947 : British membentuk Majlis Tempatan, fungsinya :
  - * menguruskan pelajaran rendah, bekalan air, jalan raya, kesihatan & mengawal perbelanjaan.
  - * mengutip cukai kepala & cukai² lain.
- 1956 : Penambahan jumlah Ahli Majlis Negeri & Ahli Majlis Tertinggi menjadi 10 orang

6.1.6 Penubuhan Parti Politik di Sarawak.

- Bersatu Rakyat Sarawak (SUPP)
- Parti Negara Sarawak (PANAS)
- Parti Kebangsaan Sarawak (SNAP)
- Barisan Rakyat Jati Sarawak (BERJASA)
- Parti Cina Sarawak (SCA)
- Parti Pesaka Anak Sarawak (PESAKA)
- 1962 : Parti Perikatan
  - SNAP + BERJASA + SCA + PESAKA + PANAS
  - mengambil bahagian dalam pilihan raya
  - menang 138 kerusi
  - SUPP x sertai Parti Perikatan kerana pendirian x sama dalam pembentukan Malaysia.

HAK MILIK KONG BJING